היינט ס׳ . . .

Radomer-Kielcer Leben

1 (241) VI־טער יאָהרגאַנג.

Radom ראַדאָם פרייטאָג

4 Stycznia 1929. כ״ב טבת תרפ״ט.

פּרײַז 25 גראָשען.

Redakcja i Admistracja

Radom, Szwarlikowska 20.

Oddział w Kielcach.

אַנאָנסען פּרייזן!

אויף ערשטער זייט: פאַר׳ן פּעטיט 20 גר

40 . אין . . .

18 . . .

די פּרייזען פאַר לעצטע נאַכריכטען 8 טאָפּלען

אין טעקסט 4 .

ראַדאָמער-קעלצער לעבען

א האַרציגען מזל־טוב אונזערע עלטערן
בײַ דער פֿאַרלאָבונג פון זייער ליבע טאָכטער
זין אונזער שוועסטער פֿייגעלע מיט ה׳ דוד שײַנבוים
פיל נחת אונזערע עלטערן און א סך גליק
דעם פֿאַרלאָבטען פּאָרל.
שמואל און שמחה הערץ הילנא

בײַ די פֿאַרלאָבונג פון אונזער ליבען זוהן, ברודער און שוואָגער
אין פּעטער משה װילבערבערג מיט פֿרל׳ חנה׳לע קאָרמאַן
. . .
זאָל זײַן געבענטשט מיט ליבע און גליק.
טאַטע, אברהם, ברודער און שוועגערין
װילבערבערג מיט די קינדערלעך.

Moniek Zilberberg Anna Korman

ZARĘCZENI

w dniu 29 Grudnia 1928.

צו דער פֿאַרלאָבונג פון אונזער שוועסטער און שוועגערין
שׂרה׳לע גאָלדבערג מיט ה׳ פּיניעל מאָלץ
װינשען מיר פיל גליק און צופרידענהייט, זאָל זײַן זייער גליקליכער
צוקונפטס־וועג מיט בלומען און זונען־שטראַהלען בעציערט.
חיים שלמה גאָלדבערג עם פרוי.

בברכת מז״ט המה הרינו מברכים את חברנו
י ה ו ד ה צ ו ק ר
לארושיו את העלמה **ח ו ה ש מ ד ר ה**
יזכה לבנות ביתו בית־נאמן לעמו, תורתו וארצנו.
ועד של ההסתדרות „צעירי מזרחי״ ברדום.

װיליטשיג פאַר סוחרים און פאַבריקאַנטען
פון ראַדאָם און אומגעגענד
. . . אין געעפֿנט . . . א קאָנטאָ־קאָרענט װאַרשטאַט
אונטערן נאָמען **„כּוּוָאלַא״** אויף דלוגא 5
דאָס נעמט אָן צו פֿעדערבעטען װאַגען און סטעמפּלען
שנעל אויסגעפֿערטיגט [illegible] מעסיגע פּרייזען.

Z intencji zaręczyn panny
Jadwigi Cweifusówny
z p. Michałem Ferszko
życzy wiele szczęścia
i harmonji dusz.
Miron Joffe.

Z intencji zaręczyn
p. Edzi Bojmanówny
z p. Aronem Frydmanem
życzą wiele szczęścia
i wiecznej harmonji.
Sala Królówna
Maks Birenbaum.

דער אָרגאַניזיר־קאָמיטעט פון דער יובילעאום־פײַערונג
מאַכט בעקאַנט, אז דעם היינטיגען שבת־צו נאַכט׳ס דעם 5 ׳ען 1929 אום 8
אָוענד פֿינקטליך װערט געפֿייערט דער צװיי־יעהריגער יובילעאום פון רויה־
שטאַף־קאָאָפּעראַטיװ „סורחיט״ אין ראַדאָם.
אויף דעם **יובילײ־יום־טוב** װערען פֿערבעטען אַלע אונזערע הברים
מיט זייערע פרויען, װעלכע האָבען בעקומען אײַנלאַדונגען און זיך צוגע־
פאַסט צום רעגולאַמין פון די אײַנלאַדונג׳ס־קאַרטען.

צו די ספּעקולאַנטען.

אזוי װי ביישוויליגע מענשען האָבען אַרויסגעלאָזט קלאַנגען מיט א כיוון
מיר שאַדען צו ברענגען, אז איך האָב געזאָלט מכלומרשט קויפען א האַלב
הויז פון ה׳ מינסקי ערקלער איך אַז דאָס איז א פאַלשטענדיגער ליגענד.
איך האָב גענצליך נישט געהאַט און האָב נישט בדעה צו קויפען א װעל־
כע ס׳איז נחלה.

יוזף סענאַטאָר ראַדאָם.

פֿאַרטרעטער
און פאַבריק לאַגער:
Generalne
Przedstawicielstwo
na woj. Kieleckie
i skład Fabryczny
J. ZYLBER
Radom Długa 5

פֿיינסטע פֿלאַנצען־פּוטער
כשר שיון, פרימא, אגוז,
אמאַדאַר־מנורה־כשר
היגיעניש - נאַרהאַפטיג
בעשאַנגט
מיט 6 גאָלד־מעדאַלען

נישטא קיין מזומן.

אזוי אפט, ווי מ'טרעפט זיך מיט א יוד א סוחר אין גאס, איז דאס ערשטע ווארט וואס מ'הערט פון איהם: „שלעכט, נישטא קיין מזומן"! צו די אלע צרות, וואס דער סוחר שטייט אויס פון די נייע און פערלעגענע שטייערען, קומט נאך צו די אנשיקעניש וואס מ'זעט נישט קיין מזומנים גראשען פאר די אויגען, וואס אלץ גייט אויף בארג, אויף קרעדיט. דאס וואלט נאך אפשר אויך נישט געווען אזוי שלעכט ווען דער קרעדיט וואלט געגאנגען אויף דער גאנצער ליניע, פון אונטען ביז ארויף, ווען נישט בלויז דאס מיידעל, וואס פערדינט צעהן זל. א חודש בעקומט קרעדיט אין קרעמעל אויף צוואנציג זל. נור ווען אויך דער סוחר, וואס מאכט אנ'אומזאץ אויף פופציג טויזענט זל. א חודש זאל האבען קרעדיט אויף הונדערט טויזענט. וואס זאל מען אבער [...]והן, ווען דער סוחר בעקומט קרעדיט [...]ף פינף טויזנט און אמאל דאס אויך [...]

[...]א קיין מזומן — דאס איז דער [...]בער געשריי, וואס הערט זיך [...] האנדעלס-וועלט און אלס רע[...]ם דוחק אין מזומן, מוז [...]ר' פראצענט-זאץ אין זאת וואס שטייגען [...] יבער אלע חשבונות און מאכען אונמעגליך יעדע מין קאלקולאציע. ווארום ווי איז מעגליך אויסצורעכענען וויפיל דער ארטיקעל קאסט, ווען מען ווייסט נישט וויפיל מ'וועט פאר איהם בעצאלען פראצענט? ס'איז אויך נישט קיין וואונדער, וואס די בענק אונטער פערשידענע נעמען מערען און פרוכטפערן זיך ביי אונז, ווי שוואמען נאך א רעגען. ס'איז דאך טאקע דאס בעסטע געשעפט, ווייל וואו געפינט מען היינט א געשעפט וואס זאל געבען געלד? אי וואס, וואו נעמט די באנק געלד? זאל דער פרעזעס מיט'ן דירעקטאר דאגהן!

וואס איז די סיבה פון דוחק אין מזומן? אין דער וועלט בכלל פעהלט גראד נישט דער ארטיקעל, עס מאכט זיך אמאל, אז אפילו אין ניו-יארק ווערט טייערער די דיסקאנטא אויף א פאר פונקטען, אבער דאס האט נישט קיין השפעה אויפ'ן אלגעמיינעם געלד-מארק. מיר ווייסען, אז גראד אין דער לעצטער צייט זענען דורכגעפיהרט געווארען גרויסע הלואות און דער פראצענט-זאץ איז נישט געהעכערט געווארען. ביי אונז איז די סיבה אין דוחק פון מזומן טאקע די פאליטיק, וואס די רעגירונג'ס-בענק האבען אנגעהויבען פיהרען אין דער לעצטער צייט, מ'ציהט צוריק די קרעדיטען פון די פאלקס-בענק ווי אויך ביי פריוואטע פערזאנען. פארוואס מ'טהוט עס ווייסען מיר נישט, אבער דער פועל יוצא דערפון איז, אז עס שטייגט די דיסקאנטא אין גאס און ממילא ווערט דער מסחר געשטערט.

ווי ווייט דוחק אין מזומן און ממילא דער יקרות אויף דיסקאנטא בעאיינפלוסט אונזער מסחר און מאכט אונמעגליך דעם נארמאלען גאנג, קען דינען פאלגענדער פאקט: מיר רעדען כסדר וועגען אליין-אויסקומעניש, מ'זאל בענוצען איינלענדישע סחורות און אויסמיידען די פרעמדע אויסארבייטונגען. ווייזט זיך אבער ארויס, אז ביי די היינטיגע בעדינגונגען פון געלד-מארק ביי אונז, איז נישט בלויז וואס ס'קאלקולירט זיך צו קויפען אין אויסלאנד סחורה, נאר אפילו אונזערע אייגענע לאדזער פאבריקאנטען קויפען היגע סחורות אין ווין און איטאליען; ס'לוינט צו קויפען אונזערע סחורות פון א צווייטער אדער דריטער האנד אין אויסלאנד ווייל דארט קריגט מען די סחורות ביליגער ווי ביי אונז. דער פאראדאקס נעמט זיך דערפון, וואס אויפ'ן היגען מארק קאסט די דיסקאנטא טייער, און ממילא מוז דער סוחר ארויפלייגען דעם יקרות אויפ'ן ארטיקעל, דער אויסלענדישער סוחר האט א ביליגען קרעדיט און ער קען ממילא אונזער סחורה פערקויפען ביליג.

אזוי זעהט עס אויס פון אונזער האנדעלס-בילאנס אויפ'ן אינווייניגסטען מארק. אמת מאקי[...] יודען געבען זיך אנ[...] עצה: אויב די ס[...]לוכה-באנק גיט נישט קיין געלד, עפענ[...]ען זיי אייגענע בענק. דאס איז אבער א קאלטע רפואה, ווארום ווי לאנג קען אזא „געמאכטע" באנק געבען קרעדיט [...] פון האנטען זאל זי נעמען די מטבע אויב קיינער גיט איהר נישט.

נישטא קיין מזומן — דאס איז דער איינציגער געשריי וואס טראגט זיך אין גאס. ביי אזא מצב — וואס קען העלפען דער קאמף געגען יקרות, וואס נוצט די אגיטאציע פאר אליין-אויסקומעניש ווען מ'מוז קויפען סחורה אין אויסלאנד, שוין צוליב דעם אליין וואס דארט איז דער קרעדיט א ביליגער!

ש. י. פט.

עטליכע ווערטער וועגען טובערקולאז

(צו די אנטי-טובערקולאז-אקציע אין גאנץ פוילען און אין אונזער שטאדט)

די טובערקולאזע איז איינע פון די געפעהרליכסטע און אומברחמנות'דיגסטע קראנקהייטען, זי איז פערשפרייט איבער דער גאנצער וועלט; פערשוינט נישט קיין ראסע, קיין שום פאלק קיין שום בעפעלקערונג'ס-שיכט, יא, זי פערשוינט נישט קיין שום עלטער. סיי [...] בעטלער ביז צום מאגנאט, [...] האט זי צוטריט, אומעטום געפינט זי איהרע קרבנות!

ס'איז כדאי זיך צו מערקען: א זיבעטעל פון דער מענשהייט שטארבט פון טובערקולאז! די פארמען, וועלכע זי נעהמט אן, זענען זעהר פערשיעדען. ס'איז פערהאנען טובערקולאז פון דער הויט (לופוס); טובערקולאז פון די דריזען (סקראפולאז); טובערקולאז פון די קנאכען (קאריעס); טובערקולאז פון די לונגען (שווינדזוכט-סוכאטע); טובערקולאז פון געהירן, ספעציעל ביי קליינע קינדער (מענינגיטיס) און נאך און נאך!

ס'איז בעקאנט, אז גאנצע משפחות, זאגאר גאנצע דערפער זענען אויסגעשטארבען דורך טובערקולאז, ס'איז אלזא קיין חידוש נישט, וואס אין אלע קולטור-מלוכות הויבט מען זיך אן שטארק צו אינטערעסירען וועגען אויסזוכען מיטלען, ווי אזוי די דאזיגע פלאג צו בעקעמפען, ווי אזוי דאס דאזיגע אומגליק פון דער מענשהייט צו בעזייגען און עס צו פערטרייבען. צום גליק זענען אזעלכע מיטלען פאראן! מען מוז זיי נור קענען, מ'מוז נאר די מענשען אויפקלערען און בעלערנען, ווי אזוי געגען דעם שונא צו קעמפען, ווי אזוי זיך צו היטען, און ווי אזוי זיך צו היילען, אבהיטען זיך פון זיינע נאהענטסטע, אבהיטען זיך פון אלע אונזערע מיט-מענשען, ווייל דער דאזיגער פיינד מאכט נישט קיין חילוק צווישען פערשידענע מענשען, זי ווערגט און הרג'עט אלע אהן שום אונטערשיעד.

דאס ווערטעל „היט דיך און גאט וועט דיך אויך אבהיטען" פאסט זיך זעהר גוט ביי טובערקולאז, אפילו, אז מ'איז שוין חלילה קראנק קאן מען זיך אויך היילען און גאנץ געזונד ווערען. דאס זענען דאך בעקאנטע פאקטען, און יעדער וועט אייך וועגען דעם עפעס דערצעהלען. דאס וויכטיגסטע איז אלזא, אז די מענשען זאלען ראשית וויסען און פערשטעהן, ווי אזוי זיך פאר טובערקולאז צו היטען, און שנית ווי אזוי זיך צו היילען און בעהאנדלען. די מענשען זאלען ענדליך פערשטעהן דעם גרויסען ווערטה און נוצען פון זון, לופט און וואסער! וואסער רייניגט די הויט, ריינע לופט רייניגט די לונג, די גאלדענע שטראהלען פון דער זון שטארקט און היילט דעם גאנצען גוף. רייכע קענען זיך אליין פערזארגען, פאר ארימע מוז די געזעלשאפט, מוז די מלוכה זארגען, און אט נאך צו דעם צוועק פעראנשטאלט דער „גלבוילישער פערבאנד צו בעקעמפען טובערקולאז" א אנטי-טובערקולאז-אקציע אין חודש דעצעמבער, בשעת וועלכען מ'מוז אבהאלטען אין גאנצען לאנד פראפאגאנדע און אויפקלערונגס-פארלעזונגען וועגען שוץ און הילף געגען טובערקולאזע. אויך אין ראדאם ווע[...] פראפאגאנדע-חודש איינגעריכטע[...] הויבענדיג פון 15 גרודזיען ביז 10 סטיצען. ס'איז אלזא כדא[י] אלע, וואס האבען א פערשטענד[...] מענשליך עלענד און נויט, [...] [...] דאזיגע אקציע [...] אלע כחות [...] שטיצען און נישט שפארען קיין [...] שון פאר א ווערק, וואס וועט ברענגען נוצען פאר אלעמען!

ושמרתם מאד לנפשותיכם!

די יודען פון דער סילוועסטער-נאכט

(ניי-יאהר-געדאנקען) פון דעפ. ד"ר י. ראזענבלאט.

שוין פון אלטע צייטען בעזיצען יודען א אייגענשאפט איבערצונעמען פרעמדע מנהגים און זיטען און זיי צוצופאסען צום יודישען לעבען. די דאזיגע אייגענשאפט איז ביי די יודען זעהר שטארק ענטוויקעלט פיל שטארקער, ווי ביי אנדערע פעלקער. די נייגונג צו דער עבודה זרה, וועלכע ציהט זיך ווי א רויטער פאדים דורך אונזער געשיכטע, ערקלערט זיך דורכן כאראקטער-שטריך, וועגען וועלכען מיר רעדען. און ווייל מיר זענען אנ'אריענטאליש פאלק מיט א היציגען טעמפעראמענט, דערפיהרען מיר געוויסע אנגענומענע מנהגים ביז צו א פאראדאקס.

דער 31 דעצעמבער פאלט אויס אין טאג פון הייליגען סילוועסטער. ווי ס'איז באקאנט, האט ביי די קריסטען יעדער טאג זיין הייליגען, אט דער טאג פון הייליגען סילוועסטער איז געווארען ביי יודען א זעהר פערברייטערטער יו"ט. מ'קען אהן איבערטרייבונג זאגען, אז אלע עפענטליכע לאקאלען, רעסטאראציעס און קאפע-הייזער, אלע עפענטליכע פערגניגונגען זענען איבערפולט כמעט אויף 90 פראצ. מיט יודישע בעזוכער. און ווען ס'קלינגט אויס 12 אין דער נאכט שרייען הויפטזעכליך יודען אויס: „פראזיט ניי-יאהר!"

דער הייליגער סילוועסטער איז אזוי שטארק אקופירט געווארען פון יודען, אז ער וועט ווארשיינליך מיט דער צייט פולשטענדיג פערשווינדען ביי די קריסטען. צו דער זעלבער צייט פערלירט ראש השנה און דער ראש חודש ניסן זייער היסטארישע בעדייטונג. מ'הערט אינ'ם זעלבען חודש דעצעמבער פון יודען זעהר אפט דעם וואונש „אנגענעהמע פייערטאגע", און דער, וואס גיט נישט שטארק בעגייסטערט פאר דער עבודה זרה, מוז זיך אפט אנשטרענגען צו אריענטירען, וואס אייגענטליך פאר א יום-טוב פאלט אויס אין דעם חודש.

ווען עמיצער וואלט געמיינט, אז אינ'ם דאזיגען נאכמאכען פון פרעמדע זיטען, אינ'ם דאזיגען פייערען פרעמדע יום טובים ליגט עפעס א געדאנק, וואלט ער זיך שטארק טועה געווען. ס'איז איינפאך א העסליכע געוואוינהייט אפצוקאפירען פרעמדע איינריכטונגען און אנטלויפען פון אייגענע. די, וואס מאכען עס, זעהען אין דעם א צייכען פון קולטור, פון פארטשריט. ס'איז א מאנגעל פון זעלבסטבעוואוסטזיין, ס'איז א מיסאכטונג צו זיך זעלבסט.

די דאזיגע כאראקטער-אייגענשאפטען בעמערקט מען הויפטזעכליך ביי די קרייזען פון דער רייך-געווארענער יודישער בורזשואזיע. ארים אין גייסט, ארים אין בילדונג, לויפט מען אוועק אויף אזא אופן פון יודענטום, מ'בענוצט זיך מיט דער כאינקע, אדער מיט'ן הייליגען סילוועסטער אינ'ם גלויבען, אז אויף אזא אופן וועט מען פערדעקען די יודישע אפשטאמונג.

דאס אזוי גערופענע ליטווישע יודענטום איז א מאל געשטאנען אויף א הויכער שטופע. דער גרעסטער טייל יודען, וואס האבען זיך אויסגעצייכענט אויף פערשידענע געביטען פון יודישער קונסט, וויסענשאפט און געלערטזאמקייט געהערען צו יענע קרייזען. געוויסע קרייזען פון פוילישען יודענטום האבען בשעתו בעציהען זיך פיינדליך צו די יודען, וואס זענען אהערגעקומען פון רוסלאנד. מ'איז געגאנגען אזוי ווייט אז מ'האט דעם ליטוואק דענונצירט פאר די פאליאקען אלס א רוסיפיקאטאר. ווען מ'קוקט זיך היינט צו ווי גראד אין די קרייזען מאכען וואס אמאל גרעסערע פארטשריטען די אסימילאטארישע טענדענצען, זעהט מען ווי פאלש ס'זענען געווען יענע בעשולדיגונגען. מ'בעגעגענט היינט קרייזען פון יענע יודען, וואס אקצענטירען אויף יעדען טריט און שריט זייער פוילישקייט און שטייען גאנץ ווייט פון די אלע פראגען, וועלכע זענען אקטועל אויף דער יודישער גאס.

די קריגס-גבירים אין פוילען האבען אין א קורצער צייט זיך אנגעשטעקט מיט דער פסיכאלאגיע פון זייערע פארגענגער און בעטראכטען זיך אלס רעפרעזענטאנטען פון יודענטום. בעציהענדיג זיך נעגאטיוו צו די נאציאנאל-יודישע פראבלעמען, ווילען זיי אויסאיבען אנ'איינפלוס אויף די פראגען, וואס בילדען א לעבענס-אינטערעס פאר די יודישע מאסען. זיי פערשטייען נישט, אז פונקט ווי קיינער האט נישט געגלויבט אין זייער רוסיפיקאטארישע „מיסיע" וועלכע איז זיי אפילו אין קאפ נישט איינגעפאלען, פונקט אזוי סקעפטיש בעציהט מען זיך צו זייערע „פאלאניזאטארישע" טענדענצען. דער איינציגער לעבענס-מאטיוו אין די קרייזען הייסט: „איבי פאטריא—אובי בענע" (דארט איז דאס פאטערלאנד וואו ס'איז גוט).

נידער
מיט מאגען-קראנקהייטען
נוצט נור

פרישע
פלאנצען-פוטער
סינאי

די היינטיגע פסעודא-אסימילאציע איז נישט מעהר און נישט ווייניגער ווי א פולשטענדיגער אינדיפערענטיזם, נישט נאר בנוגע יודישע ענינים, נור צו אלע זאכען בכלל. זי שטעלט מיט זיך פאר א פולשטענדיגע גלייכגילטיגקייט צו אלע זאכען, וואס בערירען נישט דעם אייגענעם אינטערעס. ס'זענען נאך פאר-האן אין פוילען א געוויסע צאהל רייך געווארענע יודען. האט עמיץ געהערט נאכ'ן קריג פון א גרעסערער פונדאציע אפילו פאר וואוילטעטיגע צוועקען? די יודישע עפענטליכע מיינונג מוז אנעמען א געהעריגע שטעלונג צום קליינעם הייפעל מענשען, וועמען ס'איז פרעמד אלעס, וואס איז יודיש. דאס עבודות-געפיהל געגענאיבער דעם רייכען איז א געפיהל פון נידריגער מדרגה, אפילו דעמאלט, ווען דער גביר האט אנ'אפפערוויליגע האנד, ס'ווערט אבער עקעלהאפט פאר די היינטיגע אזוי גערופענע „איבער-שיכטען", וועלכע האלטען ציגעקנעפעלט אויף אלע קנעפלעך די טאשען. די מאדערנע ווינטער-קורארטען (ס'געהערט היינט צום גוטען טאן די „דעצעמבער יום-טובים" צו פערברענגען אין א קוראַרט) זענען פיל מיט יודישע טיפען פון דער סילוועסטער-נאכט. מ'איז זיך דארט משמח און מ'לאזט זיך וואוילגיין. צו דער זעלבער צייט ציטערען פאר פראסט און הונגער טויזענטער מענשען אין די יודישע קווארטאלען. צו דער זעלבער צייט הונגערען יודישע ארבייטער אין א"י און וואגען נישט צוריקצוגיין פונ'ם נאציאנאלען פראנט.

צי וועט מען זיך פערטראכטען אין דער סילוועסטער נאכט אויסשרייענדיג מיט די באקאלען שאמפאניער אין האנד „פראזיט ניי-יאהר", אז אויפ'ן רייכען יוד ליגען נאך מער נאציאנאלע פליכטען, ווי אויף יעדן אנדערען, ווייל דורך איהם און איהם איז מען מקנא און מ'האסט דעם יודישען כלל?

דאס זענען די קללות פון עבודה זרה וועלכע פיהרט דערצו, אז אינם מענש פערשווינדעט זיין איך און דאס גאנצע מענשליכע געפיהל, זי פירט צום אויסטריקענען פון דער יודישער נשמה, אויף וועלכער מיר זענען אזוי שטאלץ. זי פירט צו א צושטאנד פון א ריינעם

א. ב. סאָקאָלאָווסקי (ראָמאַן)

איהר דאנקבארקייט...

(נאָוועלע).

ער און זי.

ביידע פון קאַנטען ווייט איינער פון אנדערן, ביידען האָט איין אינטערעס, איין גורל, אויף די ברייטע לאַנגע גאסען פון דער גרויסער שטאָדט ארויסגעבראַכט. איהם פון וועלכען זעקסשטאָקעדיגען בוידעם־קעמעריל — איהר פון וועלכען פערפעסטעטען ענגען קעלעריל. ביידען האָט איין ציעל — הונגער געטריבען, פון געוועלב צו געוועלב, פון פאַבריק צו פאבריק, ביידע זענען פון פראָווינץ געקומען, אין שטאָדט'ס הו־הא פון מיה און ארבייט, זייערע הענד און לייב אין לעבען פערדינגען. ביידען האָט דער שטארקער „מוז" צו עקזיסטירען צונויפגעפיהרט.

זיי האָבען זיך בעקענט.

ער איז פון איין זייט גאס געקומען. א מידקייט איז איהם בעפאלען האָט ער זיך אָבגעשטעלט ביי א טראמוויי־סטאַציע צווישען ווארטענדיגע פאסאזשירען,— איהר, פון דער אנדערער זייט גאס האָט דער זעלבער צופאַל אויך צו יענע סטאציע אַהינגעפיהרט.

זייערע יאוש־בליקען, עדות פון פערלאָזענקייט און עלענד, האָבען זיך בעגעגנט, ער האָט אין זיהרע אויגען דערקענט, אז זי זוכט אויך דאָס, וואָס איהם פעהלט,— א מיטעל צום לעבען, — א פריינדליך אויג,— אין א טרייע נאָהנטשאפט. האָט ער האלב דרייסט, האלב פערשעמט, געפרעגט: פון וואנען? אפשר דארפט זי ווערמענס גנאדז?...

אנפאנג האָט זי איהם אנגעקוקט מיט חשד, זיינע אָבגעבליאַקעוועטע מלבושים, האָבען עפּעס ווי פערלייקענט זיין מיטגעפיהל צו העלפען און לינדערען איהר נויט, זיין ערענסטע העפליכקייט, האָט איהר אָבער צו איהם געצויגען, האָבען זיי זיך ד' הענד דערלאַנגט, און א שמועס פערפיהרט, אויסמישענדיג זיך צווישען די שפּאצירענדיגע, נישט בעמערקטע פון קיינעם.

ביז א האלבער טאָג איז אזעק אומגעזעהען, פרעמד דעם רויש און טומעל האָבען זיי געבלאָנדזשעט, הונגעריגע, ערמידעטע, פערגעסענדיג דעם צוועק פון זייער קימען אין גאס.

גליקליכע צוליב'ן צוזאמענטרעפען זיך, האָבען זיי זיך געטיילט מיט זייער לעבענס־געשיכטע, דער ציעל פון לעבען איז געווען עהנליך ביי ביידען. ווי איין טראָפען וואסער, דער שטייגער פון זייער לעבען איז אָבער געווען פערשידענארטיג.

זי א יתומה פון א קליין שטעדטעל, אנ'אָרימע לעהרערין, איהר איינציגע טרייסט. די אלטע מאמע איז אָבגעשטאָרבען, זי האָט איהר געפלעגט אין איהר קראנקהייט, און דערפאַר פערלוירען די לעקציעס, איז זי געקומען אין דער גרויסער שטאָדט גליק זוכען, אָהן א גראָשען אין טאַש, הונגעריג, עלענד און פערשוואַכט.

ער, פון אנ'אַנדער שטעטיל, פון אנ'אנדער געגענד. אָהן א פאָך, פון חסידישע פרומע עלטערען, יורדים, אָרימע, אלטע דערשלאָגענע, די אומערטרעגליכקייט פון זייער לאגע האָט איהם ארויסגעשפּיגען פון זיין היים, איז ער אויך געקומען אינ'ם גרויסען כרך א לעבען א זעלבסטשטענדיגסט זוכען.

זוכט ער שוין עטלעכע טעג בעשעפטיגונג, דאָס ביסעל מזומן גייט אוועק. עטליכע גראָשען זענען נאָך געבליבען, האָט ער געקויפט עטליכע זעמיל, ארייין מיט איהר אין א טויער, געשוואוירען זיך, אז ער האָט דאָ א מוהמען און עסען פעהלט איהם נישט, אז דאָס האָט ער געקויפט פאַר איהר, נאָר פאַר איהר... זי האָט זיך לאַנג מיט איהם געאַמפּערט ביז ענדליך ביידע האָבען גענומען עסען, גליקליכע, צופרידענע, מיט מעהר פערגעניגען ווי ביי בעסטע קאפּ־הענער ביי רייכע טישען. די דאָזיגע סעודה, די טיפהאַרציג־פערגעניגענע האָט נאָך מעהר צונויפגעקניפּט די הערצער פון די צוויי פערלאָזענע אומגליקליך־גליקליכע.

אין אָווענד אהיימקימענדיג, זענען ביידענס געמיטער געווען רוהיג־בעאומרוהיגט. זי דאָרט ביי זיך אין ווינקעל, אויף דער צעהנטער גאס ווייט, האָט געטראַכט וועגען ביטערען מצב, פון איהר ערשט־בעקאַנטען פריינד, וועלכער איז געקומען קאָריערע געפונען אין דעם דאָזיגען תהום פון לעבען.

אינ'ם מיידעל־הארץ האָבען זיך אָדערלעך ווי דינע פּעדימלעך געריסען און פערבלאָנטערט זיך אין האלדז, אנ'איינזאמער צער האָט איהר קאָפּ אויפ'ן פרעמדען קישען געמאַטערט, כמעט א גאנצע נאכט. איהם ווידער האָט ס'הארץ ווייה־געטוהן, ווען ער האָט זיך פערטראַכט איבער איהר גורל, א פערלאָזענע, ווי א באַנקע אויפ'ן וואַסער. ער כאָטש האָט עלטערן, וועט ער דאָ זיין גליק נישט געפונען, וועט ער אוועק א היים, אָבער זי, וואו וועט געהן?... צו וועמען יועט זי זיך ווענדען און קעהרען?... ניין! ער מוז זיין מזל געיעג, זיין גליק־זוכען. פערבונדען מיט איהר גורל, מיט איהר, מיט ביידענס צוקונפט, זיין צער—איהר צער, זיין פרייד—איהר פרייד. מיט דעם דאָזיגען זיכער־אומזיכערען טרוים איז ער איינגעשלאָפען מיט טריאומף־בטחון.

צומאָרגענס האָט ער זיך אויפגעכאפּט בעגינען, א הונגעריגער. אָבער מיט פעסטע שטאָלצע זיכערע טריט האָט ער זיך גלאָזט איבער די גאסען פון דער שטאָדט.

דער רעזיגנאציע־געפיהל, וואָס האָט ביי א הם געהערשט נעכטען אידער ער האָט זיך בעקענט מיט איהר, איז פלוצלינג ווי פערשווינדען. א פרישער שטראָם ענערגיע האָט ארייינגעפלאָסען אין זיינע אָדערן, די אמביציע האָט זויפגעפלאַמט: איך מוז געפינען ארבייט, אָדער שטאַרבען נעבען איהר... אהיימפאָהרען—נישט...

דערפרייט פון דעם דאָזיגען האָפנונגס־פולען מאָטיוו, איז ער אריין אין א פאַפּיר־געשעפט. פאַרנאַכט איז ער שוין פון דאָרטען ארויס מיט זיין טאָגגעהאלט. א גליקליכער און מיט שמחה א בעשטראַהלטער איז ער געלאָפען צו איהר, איבערגעבען זיין פרייד, און העלפען איהר מיט זיינע ענגע מעגליכקייטען.

אזוי זענען אוועק טעג גליקליכע און היימלעכע. ער האָט פון זיין מויל אָפּגעשפּאָרט, אז מיט דער צייט זאָל זי זיך עפּוואָס אויסקליידען, זי איז דאָך עלענד. אָהן בעשעפטיגונג, ווער זאָרגט דען פאַר איהר?...

אויך זי האָט בעשלאָסען, נישט צו זיצען מיט פערלייגטע הענד, זי מוז איהם צוהעלפען, די גרעסטע עברה וואָלט געווען, ווען די גאנצע אנשטרענגונג פאַר זייער ציעל, זאָל פאלען נאָר איהם אַליין צו לאַסט, איהם דעם שוואַכען דעם אויסגעהאָרעוועטען. זי וועט זיך אויך שאפען ארבייט, יועט איהם גרינגער זיין.

אָט די דאָזיגע אייפּפירונג פון איינעם צום צווייטען, האָט נאָך מעהר זייער ליבע פערשטאַרקט. האָט ער צו טאַטע מאמע אראָפּגעשריבען זיין גליק, אין די בריעף דערצעהלט, צוגעזאָגט מיט דער צייט עטוואָס צושיקען.

אזוי לאַנג זענען זיי געשוואומען אויף די כוואַליעס פון לעבענס־מאַטערניסען, ביז דער בו'עג—דער ציעל האָט זיך פון נאָהנטען געוויזען. ער האָט אנגעדריבען מעהרער פערדינען, אויך זי האָט בעקומען א פּאָסטען אלס אנגעשטעלטע ביי מאַנופאַקטור. דער האָריזאָנט פון זייער לעבען האָט זיך ביסלעכווייז גענומען אויסלייטערען, פון די רוהים האָבען זיי גענוג געשפּאָרט, געזאמעלט א גראָשען צו א גראָשען, מען דארף דאָך עפּעס טראַכטען וועגען א צוועק... און דער דאָזיגער אויסגעהאָפטער צוועק. די גרעסטע טרייסט צו זייערע ליידען איז שוין באלד עררייכט געהען. די פערדינסטען האָבען אנגעהויבען געהן בארג־ארויף. און ער האָט אלץ וואָס אַמאָהל צוגעלייגט צו דער אנגעזאמעלטער סומע, און וואָס מעהר עס איז געשטיגען דער ציפער, אלץ מעהר איז געשטיגען זייער גליק, זייער ברייד.

נאָר דער מענש טראַכט און גאָט לאַכט.

אין אנ'אָווענד פונקט ווי אלעמאל איז ער געגאנגען צו איהר מיט ווארעם ליבליכען, עהרליכען סענטימענט, מיט א האַרץ פול שפּרודעלדיגען ליבע און פערגעניגען איז ער צוגעקומען צו איהר טהיר, עס האָט איהם א ציטער ארומגעכאַפּט, א טומעל, א שרייענדיג רעדעריי האָט געבושעוועט אין שטוב. פאַר שרעק האָט ער די קלאַמקע נישט געפונען, און ער האָט מיט אימפּעט אויפגעבראָכען די טהיר. זיין שרעק איז נישט געווען אומזיסט... זי, א בלייכע, א קרעכצענדיגע איז געלעגען אויף די פרעמדע נאַרע... די שטובּיגע זענען איהם ענטקעגען געקומען מיט פערצווייפעלטע, מרה־שחורה'דיגע בליקען—קראנק!

נעכט מיט נעכט איז ער שוין נישט

אפגעמרעמען פון איהר געלעגער, נישט געגעסען נישט געשלאפען, די ארבייט אין געשעפט אלץ מיהר פערנאכלעסיגט, דער געדאנק, דער קאפ איז געווען פערנומען מיט איהר... אין הארצען ביי איהם האט נאר דער איינאונציגער בעגעהר גערוהט, זאל זי נאר געזונד זיין! די קראנקהייט איהרע האט זיך אבער וואס אמאהל מעהר פערשארפט.

ער איז געווארען פערצווייפעלטער. די אויסגאבען זענען געווארען איינלשער, ביי יעדען גילדען, וואס ער האט פון געזאמעלטען געלד גענומען, האט ער א שטיק בלוט פאר צער אויסגעשפיגען. די איינציגע נחמה, אז זיין געלד קען זי און וועט זי געזונד מאכען, האט איהם ערמוטיגט; גאט פערלאזט נישט, האט ער זיך געטרייסט, יעצט דאס גליק שפעטער קומען, אזא גליק וואס קומט שווערער אב, איז זיסער און ליבער.

און ער האט קיין טעות נישט געהאט.

האט מאקע גאט געהאלפען, זי איז געזונד געווארען. אבער ער האט זיין שטעלע פערלוירען. פון געלד איז עפיס וואס געבליבען, האט ער טאקע בעשלאסען א ביסעל צו הונגערן, אבי פאר די רעשט איהר צו פלעגען. לאנג האט נישט געדויערט, זיי זענען געבליבען ווי יענע שעפסלעך, וואס מ'האט די וואל אבגעשוירען. זיי האבען זיך ווידער געפונען אין דער זעלבער לאגע, ווי דעמאלט, ביי דער ערשטער בעגעגעניש, ביים סלופ פון טראמוויי-אפשטעל.

אבער די האפנונג האט אלץ מיט זיסע צוזאגען געאפיומט... זייער גלויבען, זייער וואהרע פאנטאזיע, בעפליגעלט מיט'ן לעצטען איינגעשפארטען ווילען, האבען זיי זיך ווידער מעהרערפאהרענע גענומען גליק זוכען אויפסניי, דער גורל האט אבער געוואלט אזוי; זי האט בעקומען אנ'אנדערע שטעלע, און ער איז געבליבען ארויסגעשפיגען אויפ'ן ברוק פון דער גאס אויף הפקר. דאס שטיקעל ברויט, וואס ער האט געגעסען פאר איהר הארצוואניע, איז איהם אין האלדז געבליבען שטעקען, די נויט האט פון זיין פנים גענומען ארויסקוקען. זי האט עס געזעהען, איהר הארץ איז פאר צער צוגאנגען... פון איהר נישטיגען לוין האט פאר ביידע נישט געקלעקט. האט זי אביסעל צוגעהונגערט, אבי איהם נישט צו מינערען. זאל ער נישט מיינען, אז ס'איז ביי איהר איבריג, די מיטהילף. איהם אבער, האט ביי יעדען ביסען א פרישע וויהטאג געקלעמט: וואס וועט זיין דער תכליתז.. א יתומה'ס בלוט טרינקען... איך בין אנ'אכזר, אנ'אכזר!

דאך האבען זיי זיך איינער דעם אנדערען געטרייסט:

ס'וועט זיך פערבעסערען.

און כאטש דאס גליק איז ווייט געווען פון זיי אנטלאפען, דאך האט ער מיט אנ'אייזענעם געדולד געהאפט און געגלייבט אין זיין שטרעבען.

אבער זי האט זיך פערצווייפעלט. דאס לעצטע קליידעל אויף איהר לייב האט זיך צוריסען, די פערדינסטען זענען געווארען מינימאלער, די כוחות שוואכער, צו הונגערן—אוממעגליכער, און אין אנ'אווענד ווען זיי האבען זיך געטיילט מיט'ן לעצטען פון נעכטעןפערבליבענעם שטיקעל ברויט, האט איהר א שוידער ארומגענומען איבער אזא ארט לעבען. די גאנצע הערליכקייט פון זייער אידילישער מיטהילף, האט אין איהרע אויגען בעקומען דאס געשטאלט, ווי דער טויזענד-אויגיגער ווינק פון מלאך המות.

ביי איר אין הארץ האט א געפיהל פון פרייד און שרעק צוזאמען אויפגעצאפעלט: ניין! אזוי בלייבען קען עס נישט ביים אוועקגעהן האט זי זיך חניפה'שער ווי אלעמאל געזעגענט, דעם לעצטען קוק אין שפיגעלע געווארפען, און א צופרידענע, מיט רייץ אין איהר ביוסט אדיינגעשמייכעלט. פון יענעם אווענד אן איז זי געקומען צו איהם. אלעמאל מיט א נייעם סיורפריז, די מאכלים וואס אמאל בעסערע, די קליידונג אלץ מעהר געפוצטער, דאס גליק ווייזט זיך ווידער, אין פלוג האט ער זיך געפרייט א ווינדער איז עס איהם אבער געווען פונוואנען נעמט זי דאס אלץ? פרעגען האט ער נישט געוואגט, זיינע שטומע בליקען האבען איהר אבער אזוי געשטאכען, אז זי אליין האט זיך ווי אנ'אומשולדיג קינד פערענטפערט, אז דאס האט זי געזאמעלט, געהונגערט און געלייגט א גראשען צו א גראשען, א קרן איף דער שלעכטער צייט ארויס, ער האט זיך רוהיג בעאומרוהיגט.

ער איז אויף זיך אליין אין פארדרוס געווען, פארוואס וואגט ער עפעס וועגען איהר אזא שלעכטען הרהור צו האבען?.. אבער ער האט זיך נישט בעהערשט. איר פארענטפערן זיך פאר איהם נישט ווי איהר שטאלץ דיקטירט, איהרע חניפה-בליקען, די ווארעמערע, דרייסטערע (נישט ווי איהר שטייגער) בעציהונג צו איהם, איהר פערפאלען ווערען טייל אווענדען, האט פערשטארקט זיין צווייפעל, כאטש זי האט זיך מיט אנ'הערליכע מינע פערענטפערט אז דאס איז זי בעשעפטיגט איבער - שעה'ן.

אמאל ווען זי האט איהם ליבליך איבערגעבעטען, אז אווענד'ס קען זי זיך מיט איהם נישט זעהען. ס'איז פערפאלען, האט זי איהם געצערטעלט, די ארבייט רייסט אוועק פון בעסטען. ער האט געשוויגען נאר אויסגעדריקט מיט זיינע בליקען ווי ער וואלט נישט פאראיבעל געהאט. אבער דעם זעלבען אווענד אין דער צייט ווען מ'שליסט די געוועלבער, איז ער איהר געקומען נאכקוקען.

א דערשטוינטער, א צו'הוזק'טער, א בעליידיגטער, האט ער צוגעזעהען, אז ווי אויף א ראג גאס, איז זי צוגעגאנגען צו עמיצען וואס האט אויף איהר געווארט, און געאדעמטע, פרייליכע פערשווינדען פון זיינע אויגען. א פערכלינערטער, ווי אבגעגאסען מיט אנ'עמער קאלט וואסער, האט ער זיך געשלעפט א היים.

צומארגענס איז זי געקומען צו איהם א שיינענדיגע פון צופרידענהייט און פרייד... אבער ער האט דאס פעקעלע עסען וואס זי האט איהם געבראנגט צוריק אין איהר פנים א שמיץ געטהון. זי איז געפאלען אויף דער .קניה, געבעטען פערצייאונג, נאר ער האט נישט מוחל געווען.

און זי איז א פערווינטע, א פערשטויסענע פון איהם אוועק.

שפעטער ווען ער האט זיך פון כעס אויסגעניכטערט, האט ער חרטה געהאט עס האט איהם אויף זיין אייגענעם עקשנות פערדראסען, ער האט בעשלאסען זי איבערצובעטען, נאר ער האט איהר נישט בעגעגענט.

אנ איינזאמער האט ער געבלאנדזשעט איבער די גאסען, זיין פאנטאזיע האט איהם אהן אויפהער פאר די אויגען איהר געשטאלט געפילמט, ער האט קיין רוה נישט געפונען. ענדליך! ענדליך! האט ער איהר געטראפען. ביידע שווייגענדיג האבען זיי זיך לאנג, לאנג אנגעקוקט. איהר הארץ איז פון זיסע עראינערונגען צערונען. זי איז געפאלען צו זיין ברוסט און הארציג, ספאזמאטיש געוויינט.

ער פון ליבע און רחמים האט זי געצערטעלט אונטערטעהניג: זייה מיר מוהל, איך האב געזינדיגט. קום! מיר וועלען נאך גליקליך זיין... זי האט בעפדייענדיג זיך פון זיינע ארעמס, מיט איהם ווי געריצט זיך: איך האב דיך קיינמאהל נישט ליב געהאט. . הי נאאיוו דו ביסט! קינד, ביסט מיר נישט געפעלען. אויב איך בין געווען מיט דיר פערבונדען, איז עס געווען אויס דאנקבארקייט. דו מיין טייערער, ביסט דאך עהרלעך, איידעל און סאליד, ענטלויפען דארפסטו גאר היינט, פאר מיר, די פערשפיגענע, די פערשטויסענע פון אלץ, פון אלעמען...

ווען ער האט די אויגען אויפגעהויבען איז זי שוין נישט געווען, נאר איהר געלעכטער ביים אוועקגעהן האט נאך לאנג געקלינגען אין זיינע אויערען. ווי א מאנעקין, וואס לעבט נישט, פיהלט נישט און אטהעמט נישט. האט ער זיך געשלעפט אהן וועג, אהן ריכטונג. נאר פאר דעם זעלבען סלופ פון טראמווייסטאציע, וואו ער האט זיך מיט איהר צום ערשטען מאהל בעגעגענט, איז ער געבליבען שטעהן, ער האט צוגעשפארט זיין פערוויינטאגטען קאפ צום קאלטען אייזען און א פערצווייפעלטער געקוקט אויף דער גאס. ער האט מקנא געווען יעדען אספאלט-שטיין, וואס האט א סדר, א פעסטגעשטימטען ריטם, אפילו דער אייליגער לויפענדיגער ביוועל—דער טראמוויי, האט זיינע רעלסען, זיין ליניע. בעבענשטער ווי דאס מענשליכע לעבען, וואס איז הפקר, אהן וועג, אהן ציעל, אהן ליניע, און וואס זאגט דאך צו אזוי פיל גליק, וויפיעל עס קען געבען די ליבע און די דאנקבארקייט פון א פרוי...

Kino Teatr „ODEON“ w Radomiu.

Od 7 stycznia r. b.

R O M A N S

Panny Opolskiej

według powieści zaszczytnie znanego wielkiego pisarza i poety, laureata miasta Warszawy

Kazimierza Przerwy Tetmajera

Pierwszorzędny film polski o prawdziwie europejskim zakroju.

Przepiękne zdjęcia wiosny, lata, jesieni i zimy.

Przecudowne krajobrazy Szwajcarji.

Przepiękny Wiedeń — Nasza kochana Warszawa.

Oto tło na którem rozwija się akcja w wykonaniu takich artystów jak:

Bożewska Helena jako Helena Opolska

Czarnecka Darnusia jako Kasia Miętusówna

Hnydzinski Stefan jako nauczyciel Jan Główniak

Gruszczyński Stan jako Hr. Stroński

oraz 57 artystów i artystek scen Warszawskich, których nazwisk pomieścić nie potrzeba.

BALET OPERY WARSZAWSKIEJ w całym KOMPLECIE

וואס הערט זיך אין ראדאם

ערשטע קאנסטיטואירענדע זיצונג

פון די ניי-געוועהלטען ראט אין דער קראנקען-קאסע.

געוועלט א נייע פערוואלטונג, רעוויזיאנס-קאמיסיע און שיד'ס-ראט

אין זיצונג'ס-זאהל פון היגען שטאדט-ראט איז דעם פאריגען שבת-צונאכט'ס פארגעקומען א זיצונג פון די נייע געוועהלטע ראטמענער אין דער היגער קראנקען-קאסע.

די זיצונג, וועלכע האט געטראגען א קאנסטיטואירענדען כאראקטער, און וועלכע האט געהאט פאר א אויפגאבע צו וועהלען א נייע פערוואלטונג, רעוויזיאנס-קאמיסיע און א שיעד'ס-קאמיסיע, האט ארויסגערופען גרויס אינטערעס אזוי, אז די גאלעריע איז געווען איבערפולט פון צושויער.

די וואהלען צו דער פערוואלטונג האבען געגעבען פאלגענדען רעזולטאט: פון די ארבייט'ס-געבער ליסטע נומר 2, ס'הייסט די פעראייניגטע יודיש-קריסטליכע ליסטע, וועלכע האט בעקומען אלע 3 מאנדאטען, זענען אריין די ה"ה: אינזש. וולאטשקאווסקי, אינזש. גראף און יאנאס קירשענבוים. אלס פערטרעטער די ה"ה: פ. אדלער, ראמאנאווסקי און בלומאן; מצד די פערזיכערטע, ליסטע נומ. 2 (פ. פ. ס.) זענען אריין אין פערוואלטונג 5 פערזאן די ה"ה: פרעז. גזשעטשנאראווסקי, קישילעווסקי, טשוויענק, הערביצקי און סלופסקי; פון ליסטע נומער 6 (גייסטיגע ארבייטער) איינער, ה' סטרופטשינסקי.

אזוי נאך האט פ. פ. ס. דערגרייכט א פולשטענדיגען זיעג. אויף 6 מאנדאטען אין דער פערוואלטונג פון די פערזיכערטע האט זי בעקומען גאנצע 5.

בעת די וואהלען צו דער רעוויזיאנס-קאמיסיע האט זיך די טעמפעראטור עטוואס געהויבען. ווי בעוויסט, בצעהלט די דאזיגע קאמיסיע 6 פערזאן און איהר קאמפיטענץ איז א בעדייטענדע, מחמת א רעוויזיאנס-קאמיסיע האט די קאנטראל איבער דער גאנצער טהעטיגקייט פון דער פערוואלטונג און צו יעדער צייט האט זי רעכט צו קועסטיאנירען און אנולירען די בעשלוסען פון דער פערוואלטונג.

אויף דעם פעלד האבען די ארבייטס-געבער פון דער ליסטע 2 געוואלט אויסשפילען פאר זיך א גינסטיגע לאגע, וועלענדיג זיך פערזיכערן אין דער קאמיסיע מיט א געווינשטע פאר איהר פערטרעטונג. פ. פ. ס. האט פערלאנגט פון די ארבייט'ס-געבער, אז דעם 1-טען קאנדידאט זאל די זעלבע ליסטע ארויסשטעלען דעם ה' פאמפער, געוועזענער מיטגליד אין דער פריהערדיגער פערוואלטונג פון דער קר.-קאסע, וועמענס צוזאמענארבייט איז פאר די פ. פ. געווען א צופרידענשטעלענדע. פ. פ. ס. האט וואהרשיינליך געשטרעבט איבערצוגעבען דעם ה' פאמפער די פארזיץ פון דער אזוי וויכטיגער קאמיסיע, זייענדיג צופרידען, וואס ה' פאמפער רעפרעזענטירט די ארבייט'ס-געבער.

וועגען דעם האבען זיך א לענגערע צייט געפיהרט אונטערהאנדלונגען. לויט ווי מ'האט זיך געקאנט משער זיין, האבען די פארשטעהער פון די ארבייט'ס-געבער פון דער ליסטע 2, אנגענומען א געגנערישע שטעלונג צום פארשלאג פון די פ. פ. ס. זיי האבען ארויסגערוקט די קאנדידאטור אויפ'ן ערשטען פלאץ דעם ה' טשערניכאווסקי, דירעקטאר פון דער היגער „באנק גאספאדארסטווא קראיאוועגא", וועמען זיי האבען געוואלט האבען פאר פארזיצענדער אין דער זעלבער קאמיסיע. ס'קימען דאן פאר ערנסטע בעראטונגען פון ביידע לאגערן. ענדליך ערקלערט פ. פ. ס. דאס אין פאל ווען די ארבייט'ס-געבער וועלען נישט מסכים זיין אויף ה' פאמפער, וועט זי אויסנוצען איהר מעהרהייט'ס-קראפט און ביי דער אבשטימונג אדורכפיהרען איהרע 4 מאנדאטען אין דער רעוויזיאנס-קאמיסיע און אזוי נאך וועט דעם פארזיץ איבערנעמען איינער פון איהרע געוועהלטע. אין פאל אבער, ווען ה' פאמפער וועט ארויסגעשטעלט ווערען מצד די ארבייט'ס-געבער, וועט פ. פ. ס. אבטרעטען איינעם פון איהרע געזיכערטע 4 מאנדאטען לטובת די ליסטע נומער 6 (גייסטיגע ארבייט'ס-פערזיכערטע) פאר ה' פיעטרושעוויטש.

נאך אנדערהאלבען שעה'דיגע אונטערהאנדלונגען און נאך די בעמיהונגען מצד דעם יודישען פארשטעהער פון דער פערוואלטונג, ה' קירשענבוים, ווערט דער קאמפראמיס-פארשלאג אנגענומען און ביי דער אבשטימונג ווערען אין דער רעוויזיאנס-קאמיסיע געוועהלט פאלגענדע ה"ה: מצד די ארבייט'ס-געבער ליסטע 2, די ה"ה: פאמפער און פאזדאן; פון דער ליסטע 6 ה' פיעטרושעוויטש; מצד פ. פ. ס. ליסטע 2, געהען אריין די ה"ה: האגאווסקי, כמודניא (פ. צ.) און שענעק.

אין דער שיעד'ס-קאמיסיע (וועלכע לויט די פארשריפטען, דארף געוועהלט ווערען פון צוויי מאנדאטען מצד די ארבייט'ס-געבער; צוויי פון די פערזיכערטע און איינער מצד דעם גאנצען ראט) זענען געוועהלט געווארען מצד די ארבייט'ס-געבער ליסטע 2 די ה"ה: אדלער, דיאמענט; פון די פערזיכערטע ה' אברהם פינקעלשטיין (בונד) און סולמייסטער (פ. פ. ס.) אלס פינפטער מצד דעם גאנצען ראט איז פער-אקלימאציע געוועהלט געווארען אינזש. ראדאמסקי.

אלס שטענדיגער פארזיצענדער פון ראט זיין קר.-קאסע איז געוועהלט געווארען ה' ראדזשעוויטש (פ. פ. ס.)

לויט דעם אויסגאנג פון די וואהלען אויף דער קאנסטיטואירענדער זיצונג וועלען אין דער פערוואלטונג פון דער קר.-קאסע זיין פערטרעטען צוויי יודען די ה"ה: יאנאס קירשענבוים און ה' פאמפער אלס פארזיצענדער פון דער רעוויזיאנס-קאמיסיע, וועלכער האט דאס רעכט צו בעטייליגען זיך אין די פערוואלטונג'ס זיצונגען, מיט העמען די פערוואלטונג רעכענט זיך, הגם אהן שטים-רעכט.

וועגען אויסצאלען די פארמאליטעטען פאר דער ק"א-קאהער און לעמבערגער אסעקורציע-געזעלשאפטען.

דער האנדווערקער-קלוב טיילט מיט:

יעדער אונטערנעמער פון א וואס א מין בעשעפטיגונג עס זאל נישט זיין, איז מחויב אויסצוגעבען ביז'ן 14-טען סטיציען ניי-יאהר, ריכטיג-אויסגעפילטע פארמולארען פון ליצטען האלבען יאהר ד. ה. פון 1-טען ליפיען בידן 31-טען גרודזיען פון זיינע בעשעפטיגטע ארבייטער. אנגעשטעלטע, הויז-דינער, פוהרמאנעס א. ז. וו.

די פארמולארען דארפען זיין אויסגערעכענט לויט די ספעציעלע טאריפען פון יעדען פאך בעזונדער.

מיר ראטען די פארמולארען צו דער צייט צוצושיקען און אליין די רעכענונגען מאכען, אום אויסצומיידען שטראפען און א חוץ דעם נישט בלייבען ווארטען ביז די אסעקוראציע-געזעלשאפטען וועלען די נאקאזן מיט די אויסרעכנונגען פינאנדערשיקען.

מיר בעמערקען, אז די געזעלשאפטען רעכענען א האלב יאהר 150 טעג, דאן ווען ביי פיל פאכען זענען פאראן פיל ארבייט'ס-לאזע וואכען. בעזונדער קאלקולירען די געזעלשאפטען פאר לערן-יונגלעך העכערע פרייזען. ווי זיי נעמען ווירקליך און אפילו העכער ווי א געזעלען פון דער קלענסטער קאטעגאריע.

אום אויסצומיידען קאמפליקאציעס ווערען די אויסרעכנונגען און גענויע אינפארמאציעס געגעבען ווערען אין האנדווערקער-קלוב יעדען טאג חוץ שבת אין די שעה'ען פון 6 ביז 10 אווענד.

סעקר. ש. סטראחטשינסקי.

אלגעמיין-יעהרליכער פערזאמלונג אין ראדאמער סוחרים-פעראיין.

אויף דער אלגעמיינער יעהרליכער פערזאמלונג, וועלכע איז פארגעקומען אין סוחרים-פעראיין דעם 25-טען פ. ח. זענען פארגעקומען צוגאב-וואהלען פון א טייל מיטגלידער אין ראט, פערוואלטונג, רעוויזיאנס קאמיסיע און שיעדס-געריכט.

די פערזאמלונג איז געעפענט געווארען דורכ'ן פרעזעס ה' ג. זיגמאן, וועלכער האט בעגריסט די פערזאמעלטע. די פארזיץ איבער דער פערזאמלונג האט איבערגענומען ה' יאקוב אדלער ביי דער ביזיץ פון די אסעסארען ה"ה: קורץ און ניידיק.

נאכ'ן איבערלייגען דורכ'ן פארזיצענדער דעם בעריכט פון פארגאנגענעם יאהר, וואס ווערט גענומען צום קענטניס, בעקומט דאס ערשטע ווארט פרעז. זיגמאן, וועלכער שילדערט די טרויעריגע לאגע פון די יודישע סוחרים אין ראדאם. ער גיעט-אן א בעריכט פון דער פערוואלטונג'ס-טהעטיגקייט און ווערען פערשידענע אינטערווענצען פון פערוי.-פארשטעהער ביי דער אדמיניסטראטיווער און זעלבסטפערוואלטונגס-מאכט. סעקרעטארקע זיידענוועבער לייענט דעם קאסע-בעריכט און דעם פראטאקאל פון דער רעוויזיאנס-קאמיסיע, וועלכע בעשטעטיגט די ריכטיגקייט פון די בוכהאלטעריע-ביכער. ביים פארלייענען דעם

בעריכט האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז דער סוחרים-פעראיין האָט אַ דעפיציט 1886 זל.

פּרעזעס זיגמאַן לייענט דאָן דעם ביודזשעט, וועלכער איז פאַרגעזעהן אויפן קומענדיגען יאָהר 1929, וועלכער איז פּרעלימינירט אויף אַ סומע פון 11592 זל. דערביי ענטוויקעלט זיך אַ לענגערע דיסקוסיע. ס'נעמען אַנטייל אין די דעבאַטען די ה"ה: מרגלית, גרינבוים, באַרענשטיין, דיר. פ. פרענקעל, רוטמאַן, האָפּענהיים, קיראָווער, לייזער פרענקעל און ברוך ביימאַן. אַ טייל פון די רעדנער זענען געגען דער הייך פון ביודזשעט, און אַ טייל זענען פאַר'ן ביודזשעט. ש. ראָזענפעלד שטרייכט אונטער, אַז דער ביודזשעט מוז דורך אַלע פערזאַמעלטע בעשטעטיגט ווערען. אַנדערש דראָהט דעם סוחרים-פעראיין רואינירט צו ווערען.

אין רעזולטאַט פון דער אָבשטימונג ווערט דער ביודזשעט נאָר טיילווייז געהעכערט אין פערגלייך מיט'ן פאָריגען יאָהר.

צוליב דער שפּעטער צייט איז דער פּונקט וואַהלען נישט רעאַליזירט געוואָרען און די פערזאַמלונג איז אָבגעלעגט געוואָרען אויף צומאָרגענס, וואו ס'זענען געקליבען געוואָרען אין דער פערוואַלטונג אַלס נייע מיטגלידער די ה"ה: יאַקוב אַדלער און דוד קאַרמאַן אין ראַט—הירשעל פרידמאַן און יעקב דאָבושינסקי; שיעדס-געריכט—ה"ה: ניידיק, יונה גאָלדבערג, שלמה קורץ; אין דער רעוויזיאָנס-קאָמיסיע זענען געקליבען געוואָרען די זעלבע פערזאָנען, וואָס אין פערגאַנגענעם יאָהר.

ס'איז כדאי צו בעמערקען, אַז די פרעקווענץ אויף ביידע פערזאַמלונגען איז געווען פערהעלטניסמעסיג אַ קליינע.

ביז'ן 14-טען סטיציען קויפט נאָך אויס דער סוחרים-פעראיין פּאַטענטען.

דער סוחרים פעראיין איז מודיע, אַז ביז'ן 14-טען סטיציען ה. י. קויפט ער אויס פאַטענטען פאַר די מיטגלידער פאַר די זעלבע פרייז אָהן צוגאָב-שטראָפען. דעם פינאַנץ-אַמט (אוזשאַנד סקאַרבאָווי) דיענט אָבער גלייכצייטיג די רעכט צו מאַכען לוסטראַציעס אין די געשעפטען און בעשטראָפען פאַר נישט אויסקויפען קיין פאַטענטען.

פייערליכער יום-טוב אין קאָאָפּעראַטיוו „סורוויט“.

צוליב דער צוויי-יעהריגער עקזיסטענץ פון ראַדאָמער רויה-שטאָף-קאָאָפּעראַטיוו „סורוויט“ ווערט היינטיגען שבת-צונאַכט'ס דורך די ראַדאָמער יודישע שניידער-מייסטער איינגעאָרדענט אַ יובילעאום פייערונג.

דער דאָזיגער יום-טוב איז אַ פרייידיגער אויסדרוק פון ערפאָלגרייכע, שעפערישע אַרבייט אויפ'ן עקאָנאָמיש-ווירטשאַפטליכען געביעט און דערמיט ווערט אונטערגעשטראָכען די אָרגאַניזירונג'ס-פעהיגקייטען פון דער אַנגעזעהענער האַנדווערקער-צווייג, וואָס הייסט שניידער-פאַך.

אין משך פון די צוויי יאָהר האָט דער „סורוויט“ זיך מייסטערהאַפט ענטוויקעלט און געמאַכט קאָלאָסאַלע שריט פאָראויס אויפ'ן וועג פון רויה-שטאָף-קאָאָפּעראַציע.

נאָך צוויי יאָהר אינטענסיווע און אָפּפערפולע אַרבייט זענען די גרינדער פון „סורוויט“ שוין אימשטאַנד אונטערצוציהען אַ בילאַנס און זעהן די פרוכטען פון זייער פּראָדוקטיוו-שעפפערישער אַרבייט. טאַקע דערפאַר ווערען די צוויי יאָהר עקזיסטענץ אויפגענומען מיט אַזאַ שמחה און ברודערליכער פרייד און דער צוויי יאָהר-טאָג ווערט פערוואַנדעלט אין אַ אימפּאָזאַנטען, הערליכען יום-טוב פאַר די דאָזיגע האַנדווערקער-משפחה.

שאַרפער קאָנפליקט אין גמינע צוליב קרקע-געלד פון אַ היגע פערשטאָרבענע פרוי.

אין גמינע איז היינטיגען וואָכענטאָג געקומען צו אַ שאַרפען אינצידענט צוליב דעם וואָס די גמינע האָט געפאָדערט אַ גרעסערע סומע געלד פאַר דער קרקע פון אַ היגען מת.

די געשיכטע איז אַזוי געווען:

דעם פאָריגען פרייטאָג איז אין ראַדאָם געשטאָרבען די מוטער און שוויגער פון ה' פנחס טייכמאַן און פרנס ה' לעשטש. ביים ערלעדיגען די פאָרמאַליטעטען אין גמינע האָט דער פרעזעס פון דער פערוואַלטונג ה' קעניגסבערג פערלאַנגט פון די יורשים אַ סומע פון בערך 15 טויזענד זלאָטעס, וועלכער זאָל דיענען אַלס פאָנד אויפצובויען אַ וואַרטע-זאַהל („פּאָטשעקאַלניע“) אויפ'ן בית עלמין.

די ה"ה לעשטש—טייכמאַן האָבען בעטראַכט די געפאָדערטע סומע פאַר אַ צו-הויכע און פאָרגעלעגט אַ קלענערע סומע. די אונטערהאַנדלונגען האָבען זיך פערצויגען ביז נאָך שבת און דאַדורך איז ענטשטאַנען אַ מניעה צו בעערדיגען דעם מת אין פרייטאָגדיגען טאָג.

די יורשים האָט זעהר אויפגערעגט, וואָס דער מת ווערט בעטראַכט אַלס משכון און דער דאָזיגער פאַקט איז געווען די סבה, וואָס האָט אַרויסגערופען אַ שאַרפע מחלוקה מיט'ן פרעזעס ה' קעניגסבערג. נאָך זונטאָג זענען די אונטערהאַנדלונגען געפיהרט געוואָרען אין אַזאַ נערוועזע שטימונג, אַז די פערטראַקטאַציעס האָבען אָנגענומען ממש סקאַנדאַליעזע פאָרמען. דער זוהן פון די פערשטאָרבענע, בעטראַכטענדיג אַזאַ האַנדלונג אַלס בזיון המת, האָט זיך אויסגעדריקט מיט שאַרפע בעליידיגענדע ווערטער אויפ'ן אַדרעס פון ה' קעניגסבערג און ס'איז ענטשטאַנען אַ שטאַרקער קאָנפליקט, וועלכער האָט זיך געקענט ענדיגען פאַטאַל ווען נישט די אַריינמישונג פון זייטיגע פערזאָהנען, וועלכע האָבען די צדדים איינגעשטילט.

דער רעזולטאַט פון די אונטערהאַנדלונגען איז געווען וואָס לסוף האָבען די ה"ה קעניגסבערג, לעשטש און טייכמאַן איינגעשטימט אויף 8000 זל. דערביי האָט ה' לעשטש געשטעלט אַ בעדינג, אַז דאָס געלד זאָל געהן אויף אַ פאָלקס-שולע, מאָטיווירענדיג אַז דאָס אויפשטעלען אַ „פּאָטשעקאַלניע“ אויפ'ן בית החיים דאַרף טוהן די גמינע פון זיך און פון אַזעלכע זייטיגע געלדער ברויכען געשאַפען ווערען אַנדערע וויכטיגע זאַכען.

בריעף אין רעדאַקציע.

חשוב'ע רעדאַקציע!

איך בעט געפעליגסט אָבצוגעבען אָרט אין אייער וו. צייטונג פאַר מיין פאָלגענדען אָפענעם בריעף צום מיטגליד פון דער פערוואַלטונג אין דער קראַנקען-קאַסע, ה' י. קירשענבוים.

שבת דאַרף מען ניט קרענקען.

איך מיין דאָס נאָר די יודישע מיטגלידער פון דער קראַנקען-קאַסע דאַרפען עס וויסען, אַז אויב איהר, פערזיכערטע אין קראַנקען-קאַסע, ווילט קראַנק ווערען מעגט איהר אַ גאַנצע וואָך, נאָר נישט שבת.

אָט אַזוי פערשטעהען אונזערע פערטיידיגער.

געשעהן איז דאָס אויף דער לעצטער זיצונג פון דער אַלטער פערוואַלטונג פון דער קראַנקען-קאַסע פאָריגע וואָך דעם 29 גרודזיען פון פערגאַנגענעם יאָהר. ווען דער דירעקטאָר האָט פאָרגעלעגט, אַז מ'זאָל בעטראַכטען די לאַגע פון היילבאַרקייט, ווייל עס איז פאַרהאַן זעהר אַ סך קראַנקע, מיט וועלכע ער קאָן זיך קיין עצה נישט געבען, — האָט דער ה' קירשענבוים געפונען אַלס דעם בעסטען אויסוועג איין קלייניגקייט, נעמליך: אַזוי ווי די אַלע, וואָס קומען שבת אין דער קראַנקען-קאַסע איז בלויז לשם שפּאַצירען און פלירטען, אַלזאָ, מוז מען מאַכען אַ סוף דערצו און אויב ס'וויל ווער קראַנק ווערען זאָל ער עס איבערלאָזען אויף אַ פּראָסטען מיטוואָך.

איהר פערשטעהט די בעריהמטע טובה!

עס פרעגט זיך דעריבער, צי האָבען די יודישע מיטגלידער פון דער קר.-קאַסע בעפאָלמעכטיגט דערצו דעם ה' קירשענבוים צו פערטיידיגען. מיר דאַנקען אייך פאַר אַזעלכע טובות, ווייל די נישט-יודישע אַרבייטער-פאַרשטעהער האָבען שוין גענוג וועגען דעם גערעדט, אַז יודען קרענקען נאָר שבת. דער עיקר, אַז איך פערזענליך וואָלט צו אייך קיין טענה נישט געהאַט איהר וואָלט נאָר פערטיידיגען די, וועלכע איהר רעפרעזענטירט. אָבער מיט אַזעלכע אַרויסטרעטונגען, ווי צו מאַכען אַ סוף צו די—ווי איהר רופט—שפּאַצירענדע אין קר.-קאַסע, וועלכע האָבען אַרויסגערופען פּראָטעסט אַפילו ביים פאָרזיצענדער, פרעז. ה' גזשעשטשנאָראָווסקי — מוזט איהר זיין אַ ביסעל פאָרזיכטיגער.

ד. סטודניע.

דוד לוקסענבורג
נ"ע

היינטיגע וואָך איז נאָך קורצע און שווערע ליידען געשטאָרבען דער בעקאַנטער היגער בירגער און פרנס דוד לוקסענבורג.

דער פערשטאָרבענער איז געוועהלט געוואָרען אין דער יודישער קהלה מצד דעם „מזרחי“, אין וועמענס רייהען ער האָט געשפּילט אַ אָנגעזעהענע ראָליע, און בכלל זיך גערעכענט אַלס איינער פון די אנשי־ם חשובים אין אונזער שטאָדט.

אין דער לויה, וועלכע אין פאָרגעקומען דאָנערשטאָג, האָט זיך בעטייליגט אַ גרויסער, פערשידענאַרטיגער עולם.

תנצבה.

מיר בעטייליגען זיך אין גרויסען צער פון דער משפחה גרינשפאן

צוליב טויט פון איהר מאן און פאטער

משה נ. ע.

און מיר דריקען אויס אונזער סימפאטיע איבער דער אבידה

פון אונזער פערשטארבענעם מתפלל.

די חברה אהבת חברים

אין ראדאם.

צוליב דער אבידה פון אונזער פערשטארבענעם השוב'ן מיטגליד

ה' משה גרינשפאן נ. ע.

דריקען מיר אויס אונזער טיפסטען בעדויערונג און מיטגעפיהל

דער אין טרויער פערבליבענע פרוי און קינדער.

זאָלען זיי געטרייסט זיין און מעהר נישט וויסען פון קיין צער.

דאמען-באַך-סעקציע

ביים שניידער-מייסטער-פעראיין

אין ראדאָם.

טיעף געריהרט פון גרויסען צער שטעהען מיר ביים פרישען קבר

פון אונזער לאנג-יעהריגען מיטגליד און חבר

משה גרינשפאן נ. ע.

וועלכער איז געשטאָרבען אין זיינע מיטעלע יאָהרען.

דעם טיפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס

דער אין טרויער פערבליבענע פאמיליע.

שניידער-מייסטער-פעראיין

אין ראדאם.

מיר פיהלען מיט דעם גרויסען צער פון אונזער חבר און מיטגליד

י. מ. ווערבער און פאמיליע

צוליב דעם אומגליק וואָס זיי האָט געטראָפען אין דעם פריהצייטיגען טויט

פון זייער זוהן **דוד**

וועלכער איז אומגעקומען געוואָרען פון דער וועלט אין זיינע בליהענדע יאָהרען.

המקום ינחם אותם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.

אין נאמען פון דער חברה „חיי אדם"

מאטיל אפאפאווסקי, משה מאיר פרידמאן,

יוסיל שוואַרצבערג, יחיאל גאָלדבערג,

ישראל קלינגער.

אונזער טיפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס דער פאמיליע **ווערבער**

צוליב דעם שווערען פערלוסט פון זייער יונג פערשטאָרבענעם זוהן

דוד

זאָלען זיי מעהר נישט וויסען פון קיין צער

המקום ינחם אותם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים

בארענשטיין, מילמאַן, נאמבערסקי און **פלאמענבוים**

אונזער טיפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס דעם ה' **י. מ. ווערבער**

און פאמיליע צוליב דעם פריהצייטיגען טויט פון זייער זוהן און ברודער

דוד

פירמע ש. לאנדא עט קאָמפּ.

אין ראדאָם.

טיעף ערשיטערט צוליב פריהצייטיגען טויט אין בליהענדע יאָהרען פון

דוד ווערבער נ"ע

דריק איך אויס דעם טיעפסטען מיטגעפיהל די פאמיליע **ווערבער**

אליעזר פרידמאַן

דעם טיפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס אונזער ליבען שעף

ה' אהרן **גאָלדבערג** און זיין פרוי

צום טויט פון זיין שוויגער און מוטער

מלכה קאדישעוויטש

דאָס פערסאָנאַל

פון פירמע **אהרן גאָלדבערג** לובלינער 9

Z dniem 4 b. m. uruchomione zostało

Biuro Próśb

p. f. **„PODANIE"**

w RADOMIU, przy ul. LUBELSKIEJ 12

pod kierownictwem wytrawnych sił fachowych.

Biuro uskutecznia wszelkie podania do sądów, urzędów państwowych i komunalnych.

Korespondencja handlowa i przepisywania na maszynie.

Ceny b. przystępne.

דאנקזאגונג

די פערוואלטונג פון יודישען שניידער—מייסטער פעראיין אין קעלץ דריקט אויס איהר טיפסטן דאנק די אַלע פערבעטענע געסט און חברים וואָס האָבען גענומען אַנטייל אין אונזער טראדיציאָנעלען חנוכה—אָווענד און האָבען אונז פערשאפט פיעל פערגעניגען. בעזונדער דאַנקען מיר דעם רעדאקטאָר פון „ראַדאָמער—קעלצער—לעבען" ה' מאיר הערץ פאר זיין בעטייליגען זיך אין אונזער אָווענד. מיר דאַנקען אויך אונזערע חברים העלדען—זינגער ח' איטשע פיאַסעגאורסקע, הערשיל יאקובאָוויטש, הלל יאַקובאָוויטש ווי אויך דעם גאַנצען כאָר פאר זייערע זיסע געזאַנגען, וועלכע האָבען אַלע געסט פיעל נחת רוח פערשאפט. מיר דאַנקען אויך די קאָמיסיע, וואָס האבען איינגעאָרדענט די טעכנישע ארבייט און האָבען בעוויזען צו האַלטען א מוסטערהאַפטען אָרדנונג אויף אונזער חנוכה-אָווענד.

די פערוואלטונג

פון יודישען שניידער מייסטער פעראיין אין קעלץ

בעקאַנטמאַכונג.

די לאנג-עקזיסטירענדע פירמע **שטיינבאך אין ראדאָם** האָט דעם כבוד בעקאַנט צו מאַכען די אידישע בעפעלקערונג פון ראדאָם און אומגעגענד, אַז מיין געשעפט איז פריש רעמאָנטירט געוואָרען און איז פערזעהן מיט א **גרויסען אויסוואהל** פון פערשידענע **קאַפעליושען, היטלען** לויט דער לעצטער מאָדע.

אין געשעפט איז פערהאנען א ספעציעלע אָבטיילונג פון **גאלאַנטעריע** פערזעהן מיט אַ **גרויסען אויסוואהל** מענער און **דאמען-וועש** אַלע סאָרטען **זאָקען, סקאַרפעטען** פון די בעסטע פירמעס.

בעזונדערס א גרויסען סאָרטימענט **קראַוואַטען, זיפען** און **פערפומען.**

אַלעס צו קאָנקורענץ-פרייזען און ביי די בעסטע בעדינגונגען.

פירמע **שטיינבאך**

ראדאם, לובלינער № 26.

קעלצער אבטיילונג.

דער בעזוך פון דעפוטאט י. גרינבוים אין קעלץ.

די פייערליכע אויפנאהמע ביים אנקומען פון חשוב'ען גאסט — רעפעראט פון דעפ. גרינבוים אין זאהל פון טעאטער „פאלאס" — די קאנפערענצען פון דעפ. גרינבוים מיט דער ציוניסטישער ארגאניזאציע, קהלה־ראט, „קרן־קימת־לישראל" קאמיטעט.

אויף דער איינלאדונג פון קרן־קימת־לישראל־קאמיטעט האט דער פרעזעס פון יודישען „קאלא" דעפוטאט י. גרינבוים בעוויליגט צו בעעהרען אונזער שטאדט מיט א בעזוך און גלייכצייטיג מיט א רעפעראט איבער א פאליטישע טעמע.

דינסטאג דעם 1־טען יאנואר 8 זייגער פריה האבען אבגעווארט ביים צוג דעלעגאציעס פון פערשידענע נאציאנאלע ארגאניזאציעס ווי אויך דעלעגאציעס פון שטעדטלעך ארום קיעלץ ווי: כמיעלניק, יענדזשעוו, מיעכאוו, סוכעדניאוו א. א. און אויך זעהר א גרויסע צאהל פריוואטער עולם.

פונקטליך 12 א זייגער נ. מ. צפענס ה' פינקלער ביי א פולגעפאקטען זאהל דעם מיטינג און בעגריסט דעם חשוב'ען גאסט צו זיין בעזוך אין קעלץ. ה' פינקלער'ס בעגריסונג איז געווען א גאנצע כאראקטעריסטיק איבער דער פערזאן פון דעפ. י. גרינבוים, שילדערענדיג זיין ראלע אלס בעדייטענסטע אין פאליטישען לעבען פון פוילישען יודענטום. ה' פינקלער ענדיגט פאטעטיש זיין בעגריסונג ווענדענדיג זיך צום דעפ. גרינבוים, מיט די ווערטער „פיהר אונז פיהרער מיר זענען אלע מיט דיר."

נאך דער בעגריסונג הויבט אן דעפ. גרינבוים זיין רעפעראט וועגען דער יעצטיגע פאליטישע לאגע און די ריכטליניען פון דער יודישער פאליטיק אין פוילען. דער גרויסער עולם אנוועזענד האט מיט דער גרעסטער אויפמערקזאמקייט זיך צוגעהערט צו די אינטערעסאנטע אויספיהרונגען פון דעפ. גרינבוים. אין פיעל מאמענטען איז דער רעפעראט איבערגעריסען געווארען דורך די הייסע אפלאדיסמענטען.

צום סוף זענען אנגענומען געווארען א רייהע רעזאלוציעס צווישען וועלכע עס ווערט אויסגעדריקט דעם דעפוטאט גרינבוים א הארציגען דאנק פאר זיין שווערער און אונערמיטליכער ארבייט ווינשענדיג איהם ווייטערדיגע ערפאלגע. גלייכצייטיג האט די פערזאמלונג פראטעסטירט געגען די אנפאלען פון „מאמענט" אויף די פערדיענסטפולסטע יודישע מנהיגים אין פוילען.

דער רעפעראט האט אויף אלע צוהערער איבערגעלאזט א טיעפען איינדרוק און א לענגערע צייט זענען די פערזאמעלטע געבליבען ווארטען ביים ארויסגאנג, און ווען דעפ. גרינבוים האט זיך בעוויזען, האבען זיי איהם געמאכט א שטורמישע אוואציע אויף דער גאס.

5 א זייגער איז אין לאקאל פון „מזרחי" אבגעהאלטען געווארען א בעראטונג פון דעפ. גרינבוים מיט עטליכע מיטגלידער פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע, וועגען דער סאנירונג פון דער פארטיי. עס זענען ארויסגעדריקט געווארען פיעל פארשלאגען און עס איז צו האפען, אז אין די נאהנטסטע צוקונפט וועט מען זעהען די רעארגאניזירונג פון דער ציוניסטישער פארטיי אין קעלץ, וועלכע איז א געוויסע צייט געווען וועניג טהעטיג.

אויף דער איינלאדונג פונ'ם פרעזעס פון קהלה ראט האט דער חשוב'ער גאסט בעזוכט א זיצונג פון קהלה־ראט, וועלכע איז ספעציעל צונויפגערופען געווארען לכבוד דעם גאסט.

דעפ. גרינבוים איז בעגריסט געווארען דורכ'ן פארזיצער פון קהלה־פערוואלטונג און פון א פארשטעהער פון האנדווערקער־פעראיין.

דעפ. גרינבוים האט אויף דער זיצונג אבגעגעבען א אויספיהרליכען בעריכט וועגען דער לאגע פון קהלה־וועזען אויף אלע געביעטען פון דער פוילישער טעריטאריע אין יעצטיגען מאמענט.

נאכדעם ווי דעפ. גרינבוים האט בעזוכט דעם קאמיטעט פון ק. ק. ל. איז ער אויף דער איינלאדונג פון דער דעלעגאציע, וואס איז ספעציעל געקומען פון יענדזשעוו בעטען דעם גאסט ער זאל זיי בעזוכען, איז דעפ. גרינבוים 9 א זייגער אוועק אבגעפאהרען קיין יענדזשעוו ביי אפלאדיסמענטען און בעגריסונגען פון זיינע פיעל פערעהרער.

ל. ר.

וויכטיגע ידיעות פון די היגע יודישע גימנאזיע

צעהן־יעהריגער יובילעאום — צוויי טעג פייערונגען — אינטערעסאנטער פראגראם — איבערראשונגען — איניציאטיוו צו בויען אן אייגענע געביידע פאר די גימנאזיע.

אויף די לעצטע זיצונג פון די גימנאזיע־פערוואלטונג איז ענדליך בעשטימט געווארען, אז דער צעהן־יעהריגער יובילעאום זאל געפייערט ווערען שבת און זונטאג, דעם 26 און 27 ד.ח.

אויף די זעלבע זיצונג איז אויך אויסגעארבייט געווארען דער פראגראם פון די פייערונגען. דער פראגראם איז א זעהר אינטערעסאנטער און רייכער. צוליב מאנגעל אין פלאץ ברענגען מיר נור עטליכע פונקטען בקיצור:

1) שבת אין דער פריה געהען אלע שילער אין בעגלייטונג פון דירעקטאר, לעהרער פערסאנאל, ווי אויך אלע מיטגלידער פון די פערוואלטונג און די אנגעקומענע געסט — אין די גרויסע שטאדט־שוהל אריין, וואו ס'וועט פארקומען א געהעריגע גאטעס־דיענסט אין ס'וועלען געהאלטען ווערען פערשידענע רעדעס מעניני דיומא.

2) שבת ביינאכט'ס קומט פאר אין פוילישען טעאטער א וויכטיגע פארשטעלונג, וועגען וואס ס'וועט בעקאנטגעמאכט ווערען אין די שטאדט דורך בעזונדערע אפישען.

3) זונטאג אין דער פריה מארשירען ארויס אלע שילער מיט'ן אייגענעם פאהן אויף דעם בית עלמין, וואו ס'וועלען זיך אויך צוזאמענקומען אלע מיטגלידער פון די פערוואלטונג און די איינגעלאדענע געסט און ס'וועלען אבגעהאלטען ווערען צערעמאניאלע הזכרות אויף די קברים פון די פערשטארבענע איניציאטארען און מיטגלידער פון די גימנאזיע ווי אויך אויף די קברים פון פערשטארבענע שילער.

4) א זייגער 1 נאכמיטאג קומט פאר אין לאקאל פון די גימנאזיע א גרויסע פערטיילונג פאר די שילער.

5) א זייגער 4 נאכמיטאג א פייערליכע יובילעאום־אקאדעמיע און איינע פון די גרעסטע זאהלען, וואו ס'וועלען אנגענומען ווערען בעגריסונגען און ס'וועלען געהאלטען ווערען רעפעראטען דורך די בעסטע רעדנער וואס דאס פוילישע יודענטום פערמאגט.

6) א זייגער 9 אין אוונט א גרויסער באנקעט מיט אלערליי פערוויילונגען וואס וועלען זיך ציהען ביז'ן טאג אריין.

ווי מען גיט אונז נאך איבער, האט די פערוואלטונג אויך בעשלאסען ארויסצוגעבען לכבוד דעם יובילעאום א גרויסארטיגען אלבום, אין וועלכען ס'וועלען פעראייביגט ווערען די בילדער און נעמען פון די גרינדער און פון די אלע מענשען וואס האבען דורך די צעהן יאהר געארבייט לטובת די גימנאזיע. צווישען א רייה פערשידענע איבערראשונגען צו פערהערליכען דעם גרויסען יום טוב פון די גימנאזיע, זאל זיך אויך געפונען א לאטעריע פון 3000 נומערן, פון וועלכע 10 נומערן וועלען ארויסגעבען א געווינס פון א אומזיסטען שכר למוד אויף א יאהר.

צום רוהם פון די היינטיגע גימנאזיע־פערוואלטונג איז אויך כדאי צו פערצייכענען א וויכטיגען פאקט, דאס איז פארגעקומען יענע וואך, ווען די מיטגלידער פון די פערוואלטונג, אין א צאהל פון 15 פערזאן, זענען זיך צוזאמענגעקומען אין פאטאגראפישען אנשטאלט פון די פירמע „מאדערנע" כדי זיך לאזען פאטאגראפירען אין א גרופע פאר דעם יובילעאום־אלבום. ס'איז געווען א מאמענט פון געהויבענע שטימונג און דער אונערמיטליכער מיטגליד פון די פערוואלטונג, ה' חיים ווײנריב, האט דעם מאמענט אויסגענוצט פראפאנירענדיג צו פעראייביגען דעם טאג מיט א איניציאטיוו פאר קויפען א פלאץ אין קלערען וועגען אן אייגענע געביידע פאר די גימנאזיע.

דער געדאנק איז דורך אלע מיטגלידער לעבהאפט אויפגענומען געווארען און באלד אויף דעמזעלבען הויף, אונטער'ן פרייען הימעל, אנגעשפארט ביים דארטיגען גרויסען איינגאנג, האבען אלע אנוועזענדע דעקלארירט בעדייטענדע שפענדען און צוזאמענגעשטעלט א פאנד וואס גיט שוין די מעגליכקייט צו קויפען א פלאץ.

שיינע מאמענטען ברענגען שיינע מעשים.

ראדאמער כראניק

מאסקען באל פון בית־יתומים

דעם 19טן ה. ח. קומט פאר א מאסקען־באל, פון וועלכן די הכנסה וועט געהן אויפ'ן „בית־יתומים".

די פעראנשטאלטונג האט צוליב איהר וויכטיגען צוועק ארויסגערופען אין שטאדט גרויס פעראינטערעסירונג.

יאהר־צייט פון מורה הוראה ר' מענדיל וויינגארט ז"ל

היינטיגען זונטאג פאלט אויס די צווייטע יאהר־צייט פון דעם מורה הוראה ר' מענדיל וויינגארט ז"ל.

דער נפטר איז געווען בעוויסט מיט זיין גרויס לומדות און מחבר פון פיל ספרים. א חוץ דעם זענען געבליבען פיל כתבים אין מאנוסקריפט.

וויכטיגע היילפראדוקציע

די בעוויסטע פירמע א. האך ראדאם לובלינער 3 (פראנט) האט פערגרעסערט דאס געשעפט מיט א ספעציעלען סארט סוכארקעס (Diapaln), הערבאטניקעס, ביסקאפטען, שאקאלאד פאר די וועלכע ליידען אויף צוקער־קרענק. און פאר מאגען־ליידענדע ספעציעל קארלסבאדער סוכארקעס. אלע געבעקס אויס־ארבייטונגען ענטהאלטען אזעלכע כעמישע עלעמענטען, וועלכע זענען אנערקענט געווארען פון דאקטוירים־ספעציאליסטען פאר היילבארע און פאר ראציאנעלע ווירקענדע מיטלען פאר די דערמאנטע ליידענדע.

די זעלבע פירמע האט זיך אויך פערזעהען מיט א גרויסען אויסוואהל פון כצות, מצה־מעהל, וואס ווערט אויסגעארבייט דורך דער פאפולערער און איבעראל בעקאנטער ווארשאווער אויטאמאטישער בעקעריי „ס. בליימאן עט זאהן".

די אלע אריגינעלע שפייז און ערנארונג'ס־ארטיקלען האבען, ווי מען הערט, ארויסגערופען אין שטאדט גרויס אנזעהען.

Od wielu lat już istniejące

Biuro Próśb

TŁOMACZEŃ — i — PRZEPISYWAŃ

p. f. „PROLITEX"

RADOM, WAŁOWA 5, oficyna I-e piętro.

USKUTECZNIA

Podania, skargi, opozycje, apelacje w sprawach cywilnych, karnych oraz rekursy do wszystkich urzędów państwowych i administracyjnych.

KORESPONDENCJA HANDLOWA

i nadal, jak w latach ubiegłych ZAŁATWIĄ

WYKUPYWANIE PATENTÓW NA ROK 1929.

Zgodnie z § 32 Statutu, Związek Kupców ziemi Radomskiej zawiadamia niniejszym swoich członków, że w dniu 16-go Stycznia 1929 r. o godz. 11 przed południem w lokalu Związku (ul. Lubelska 18) odbędzie się Walne Zgromadzenie członków celem dokonania wyboru 1 radcy do Izby Przemysłowo-Handlowej w Sosnowcu. Gdyby o powyższej godzinie wybory nie doszły do skutku, Walne Zgromadzenie będzie prawomocne o godz. 12 w południe tegoż dnia bez względu na ilość obecnych.

Wybory odbędą się w obecności Komisarza Wyborczego względnie wydelegowanego przez niego Członka Głównej Komisji Wyborczej.

ZARZĄD.

אין הסכם מיט'ן § 32 פון סטאטוט מאכט דעם סוחרים־פעראיין בעקאנט זיינע מיטגלידער, אז דעם 16 סטיטשען 1929 11 פריה קומט פאר אין לאקאל פון סוחרים־פעראיין (לובלינער 18) א אלגעמיינע פערזאמלונג פון די מיטגלידער בכדי דורכפיהרן די וואהלן פון 1 ראטגעבער צו די אינדוסטריע האנדעלס־קאמער אין סאסנאוויץ. אין פאל ווען אין בעשטימטען טערמין וועלען די וואהלען נישט צושטאנד קומען, וועט די אלגעמיינע פערזאמלונג פארקומען 12 א זייגער דעם זעלבען טאג און זיין גילטיג אהן אונטערשיעד פון דער צאהל אנוועזענדע. די וואהלען וועלען פארקומען אין אנוועזענהייט פון וואהל־קאמיסאר, עווענטועל דורך זיינעם א דעלעגירטען מיטגליד פון דער הויפט וואהל קאמיסיע,

די פערוואלטונג

Fabryka mydła i świec

MAJDE i S-ka

REWOLWER Warszawa, ul. Okopowa 16.

די פערטרעטונג אויף ראדאם, שידלאוויעץ, סקארזשיסקא, סקארישעוו, א. אנד. האט די פירמע איבערגעגעבען דעם ה' קאפליער ראדאם, לובלינער 25. מיט בעשטעלונגען ביטע זיך צו ווענדען צו אונזער פערטרעטער ה' קאפליער.

Kino Teatr „CORSO" w Radomiu.

Iwan Petrowicz

— Jako —

Lekarz chorób kobiecych

JAWNOGRZESZNICA

A. Petersen-Możuchinowa

— Jako —

Jawnogrzesznica

oraz **Ewalina Holt**

בעקאנטמאכונג

זייענדיג דורכגעדרונגען מיט די נויטען און ליידען, וואס עס הערשט אין דער היגער תלמוד־תורה, האבען די עלטערן, וועמענס קינדער עס לערנען דארט, געפונען פאר נויטיג, אז מיר מוזען זיך שטעלען פאר א הייליגען ציעל ארויסצופיהרען די ת"ת פון דער קריטישער לאגע. צו דעם צוועק האבען מיר, עלטערן, צוזאמענגערופען א אלגעמיינע פערזאמלונג, וואו ס'איז אויסגעקליבען געווארען א עלטערן־קאמיטעט, וועלכער איז צוקאאפטירט געווארען צום קאמיטעט פון דער ת"ת.

דער עלטערן־קאמיטעט בעשטעהט פון פאלגענדע פערזאנען: מענדיל ראפמאן (פרעזעס), מתית בערמיינסקי (סעקרעטאר), יאנקעל שטעלמאן, טובי' גוטמאן, יואל מאלאך, יוסיל שוכהענדלער, אברהם ווייצמאן, ישראל יודעל גאלדבערג, ראובן האבערמאן, הירש בער מיידאן, נה"ח זוקער, גרשון גוטמאן.

עס ווערט געזוכט

א צימער

אין צענטער שטאדט

פאר א חודש'ליכען אבצאהל.

אפערטען קען מען אבגעבען אין רעדאקציע פאר מ. ר.

א גוטער

העברעאישער לעהרער

זוכט לעקציעס אויף שעה'ן

פאר מעסיגע פרייזען.

אפערטען אין רעדאקציע פאר נ.

Kino „Nowe Czary" Teatr

פון היינט אן דאס הערליכע מזרח־בילד

Synowie Sahary

נאדפראגראם: נאדפראגראם:

Awanturnica mimowoli

Bebe Daniels אין הויפט ראל

Anons: Anons:

פון מאנטאג און ווייטער

Tajny Kurjer z Możuchinem

Kino „CORSO" Teatr

Od środy 9 stycznia r. b.

Dawno oczekiwany przebojowy obraz p. t.

Jawnogrzesznica

Lekarz chorób kobiecych

W rolach głównych:

Iwan Petrowicz, Ewalina Holt

A. Petersen-Możuchinowa

Jako jawnogrzesznica

Kino „ODEON" Teatr

Od 8 stycznia r. b.

Jeden z pierwszorzędnych, najlepszych obrazów sezonu pod tytułem

Prawo Kobiecego Serca

(Serce nie sługa)

Film wykonany po mistrzowsku, Film, przepiękny, nadzwyczaj subtelnie opracowany.

— W roli głównej prześliczna BILI DOV. —

Redaktor i Wydawca Ch. M. HERC

Odbito we własnej drukarni Szwarlikowska 20